

פרי קודש היולאים

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' שבתאי ב"ר
אליעזר פוקס ז"ל
(חתן מרת פעטיל בת ביילא בת
רבקה בת רבינו הגה"ק זצ"ל)
נלב"ע י"ז מנ"א תשד"ס
ולע"נ נו"צ לרבינו הגה"ק
זצ"ל, ה"ה אשר ב"ר
חיים זאב און
נלב"ע י"ח מנ"א תשל"ד
תנצב"ה

פר' עקב תשפ"ג

מתורתו ומורשתו של רבינו הגה"ק הילל זצ"ל
אבדק"ק סאסרעגען

בס"ד, (שנה ב') גליון מס' 74

פרשת עקב

גם את המצוות שהשכל מחייבן יש לקיים מפני גזירת המלך

וְהָיָה עִקֵב תִּשְׁמְעוֹן וְגו'

(דברים ז, יב)

והנה המצוות שהשכל האנושי מחייבן מכונות מצוות קלות, כי קל לקיימן, כי גם בלי ציווי ד' השכל מחייבן. אבל רצון השי"ת הוא שגם אותן נקיים מצד שהן מצוות ד', ולא מצד השכל וההגיון. וכאשר נקיים את המצוות האלו מפני ציווי ורצון השי"ת נקבל שכר בעולם הזה, והיינו הפירות של השכר, אבל הקרן קיימת לעולם הבא¹. וזהו שאמר הכתוב, "היום לעשותם", ופירש רש"י "ולמחר לעולם הבא ליטול שכרם".

וכי תאמר מה נאכל בעולם הזה, על זה ממשיך הכתוב, "והי' עקב תשמעון את המשפטים האלה", ופירש רש"י, שאלו הן המצוות הקלות, דהיינו המצוות השכליות שהשכל מחייבן, ואשר הן מכונות מצוות קלות. ואמר הכתוב, אם תשמרו לעשותן מצד ציווי השי"ת, כמו את החוקים², אזי תזכו לכל הברכות בעולם הזה בבני חיי ומזוני, שתאכלו פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לכם לעולם הבא.

(ח"ב קנט)

פירש רש"י, אם המצוות קלות שאדם דש בעקביו תשמעון.

הנה לכאורה יש כאן סתירה, פרשת ואתחנן מסתיימת בפסוק (דברים ז, יא) "ושמרת את המצוה וגו' היום לעשותם", ופירש רש"י, "היום לעשותם, ולמחר לעולם הבא ליטול שכרם", ומזה מובן ש"שכר מצוה בהאי עלמא ליכא" (קידושין לט, ב). ואילו מיד בתחילת פרשת עקב מבטיחה התורה "והיה עקב תשמעון" וגו', שאם נשמור את מצוות התורה נתברך בכל טוב, כדכתיב "וברך פרי בטנך ופרי אדמתך וגו' והסיר ד' ממך כל חולי וגו'", וכל הברכות הם בעולם הזה, בני חיי ומזוני.

ונראה לפרש, דהנה יש מצוות שגם בלא ציווי השי"ת, הנימוס והשכל האנושי מחייבן, כגון כיבוד אב ואם, איסור גניבה וגזילה ושאר מצוות שבין אדם לחבירו, וגם אומות העולם מקיימים אותן. ולעומתן יש מצוות שאנו מקיימים רק משום ציווי ד' ורצונו ית"ש.

שלא לרדוף אחר התאוות

וַיַּעֲנֵךְ וַיַּרְעֵכֶךָ וַיֹּאכְלֶךָ אֶת הַמֶּן וְגו'. וְשִׁמְרֶם אֶת מִצְוֹת ד' אֲלֶיךָ לְלַכֵּת בְּדַרְכֵי וַיִּרְאֶה אֹתוֹ

(דברים ח, ג-ו)

קטנה, אף שהי' שולחנו מלא כשולחן מלכים (כדאיתא במסכת ע"ז יא, א). וזהו שבתחילה "ויענך וירעיבך", אף שאחר כך "ויאכילך את המן" שהיו בו כל הטעמים, היה זה כדי שילמדו ישראל שלא לרדוף אחרי התאוות, ועל ידי זה יזכו להשמר מכל עוון, ולקיים "ללכת בדרכיו וליראה אותו".

(ח"א רעד)

הנה הרדיפה אחרי המותרות והתאוות היא המביאה את האדם לכל החטאים³. ואין הכוונה שצריך לפרוש מענייני העולם הזה, אלא צריך שיאכל מה שאוכל וישתה מה ששותה לצורך ולקיום הגוף, ולא לשם ריבוי התאוות. וכדמצינו אצל רבינו הקדוש (כתובות קד, א) שזקף עשר אצבעותיו למעלה ואמר שלא נהנה מעולם הזה אפילו באצבע

יומא דהילולא

בי"ז מנחם אב חל יומא דהילולא של הגה"צ רבי אברהם אבא בן רבי דן יצחק פיקסעל זצ"ל

מו"צ בק"ק סאסרעגען חתן רבינו הגה"ק זצ"ל

נלב"ע י"ז במנחם אב תרע"ו

בגליון מס' 24 הובא מאמר זיכרון, ניתן לקבל את הגליון בכתובת שבסוף גליון זה

¹ רבינו הגה"ק זצ"ל ציין לפירוש התוס' יו"ט למשניות מסכת פאה פ"א מ"א בשם הרמב"ם, עיי"ש.

² מה שרבינו הגה"ק זצ"ל מבאר שהכתוב מרמז שיקיימו את המצוות כמו חוקים, אפשר שזה מרמז בהמשך הפסוק "ושמרתם ועשיתם אותם" דהוי ככפל לשון, ובא לומר שתקיימו זאת כמו חוקים.

³ רבינו הגה"ק זצ"ל ציין לדברי חז"ל במסכת אבות פ"ג מי"ג, עיי"ש.

"...ואולי אם המצא תמצא איזה דברי אגדה אשר ראוי לאמרם בשבילי, אולי אבנה גם אני בעבורכם..." (שם בהקדמה)

"וזאת באתי לרשום איזה ליקוטים למען ירוץ הקורא, ולאמר בשבילי איזה דבר בכל שבוע..." (קודש היולאים ח"א עמ' ז')

דברי התענוגים

מאת רבינו בנימין וואלף בן רבינו יואל זצ"ל רייכלס אב"ד שאפי, מח"ס "דברי התענוגים"
חותנו של רבינו הגה"ק הילל הזקן זצ"ל אב"ד אייבשיץ

מדוע נכתב פעמיים 'ארץ' לגבי שבעת המינים

'ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורימון ארץ זית שמן ודבש'

(דברים ה, ח)

וכתב הרמ"א, ודוקא שאוכל ענבים כמות שהן, אבל אם עשה מהן יין, שקובע ברכה לעצמו, בורא פרי הגפן, היא חשובה וקודמת לברך עליו תחילה. וברכת בורא מיני מזונות חשובה יותר מברכת היין. וביאר המגן אברהם (סק"ז), לפי שברכת בורא מיני מזונות היא מבוררת יותר.

נמצא להלכה, חטה ושעורה [כשמברכים עליהם המוציא או מזונות] קודמים ליין, ויין קודם לזית, אע"פ ש'גפן' הוא רק שלישי ל'ארץ', כיון שברכת בפה"ג היא יותר מבוררת מברכת בפה"ע. ולפי זה מובן מדוע לא היה יכול להיות כתוב 'חטה ושעורה זית שמן ודבש וגפן', כי 'גפן' משמעותו גם יין, ואם היה כתוב כן, הוי אמינא דזית קודם לגפן גם כשהוא יין. לכן צריך 'ארץ' להפסיק את סדר הקדימה, ולומר שהזיתים ותמרים יש להם קדימה בפני עצמם, אבל לא בכל אופן שהוא, אלא רק להקדימם לגפן כשהוא ענבים, וכן לתאנים ורימונים, אבל לא להקדימם ליין.

וזהו שפירש רש"י, "הפסיק 'ארץ' את הסדר וחזר לעשות זיתים ותמרים חשובים מתאנים ורימונים", וכוונתו לתאנים ורימונים דווקא, אבל לא לגפן שהוא יין. ומשום זה צריך 'ארץ' להפסיק את סדר הקדימה. ורש"י כיוון לכתוב מילתא דפסיקא, שהזיתים והתמרים תמיד קודמים לתאנים ורימונים. אבל להקדימם לגפן, יש חילוק בין יין ובין ענבים.

ועיקר כוונת רש"י לתרץ את הקושיא, למה לי 'ארץ' בתרא. ונכון וקל להבין. (מרפא לנפש דף ע"א)

איתא בגמרא בפרק כיצד מברכין (ברכות מא:), רב חסדא ורב המנונא הוו יתבי בסעודתא, אייתו לקמייהו תמרי ורמוני, שקל רב המנונא בריך אתמרי ברישא - ר"ח ור"ה היו יושבים בסעודה, הביאו לפניהם תמרים ורימונים, לקח ר"ה ובירך על התמרים בפה"ע תחילה]. אמר ליה רב חסדא, לא סבירא ליה מר, להא דאמר רב יוסף ואיתימא רבי יצחק, כל המוקדם בפסוק זה קודם לברכה - ואם כן היה עליך לברך על הרימונים]. אמר ליה, זה 'ודבש' שהוא תמרים] שני ל'ארץ', וזה 'ורימון' חמישי ל'ארץ'.

ופירש רש"י, זה שני ל'ארץ' - 'ארץ זית שמן ודבש' דכתיב בסיפיה דקרא, הפסיק 'ארץ' את הסדר - [סדר הקדימה של הברכות], וחזר לעשות זיתים ותמרים חשובים מתאנים ורימונים. שהרימון חמישי ל'ארץ' הכתובה בראש המקרא, ודבש שני ל'ארץ' הכתובה בסופו, עכ"ל.

ויש לדקדק, מדוע הזכיר רש"י, לעשות "זיתים" וכו', שלא הוזכרו בגמרא. הלוא לאחר שחידש רב המנונא, שהתמרים חשובים מהרימונים, כי הם שני ל'ארץ', ממילא ידעין שזיתים שהם ראשונים ל'ארץ', הם בוודאי קודמים לתאנים ורימונים.

ותירץ מו"ח הרב [בנימין וואלף רייכלס] זצ"ל שרש"י רצה לבאר, מדוע נחלקו שבעת המינים בפסוק לשנים, ולמה נכתב 'ארץ' בתרא כלל. אם כדי להשמיע שזיתים ותמרים קודמים לתאנים ורימונים, היה יכול להיות כתוב 'זית שמן ודבש וגפן ותאנה ורימון'.

ונראה לומר, דלהלכה נפסק בשו"ע (או"ח סי' ריא ס"ד), תמרים קודמים לענבים, שזה שני ל'ארץ' בתרא, וזה שלישי ל'ארץ' קמא.

ברכת מזל טוב

לעצמאי רבינו הגה"ק זצ"ל

הרה"ח ר' אברהם אליעזר הוס הי"ו, וחתנו הרה"ח ר' מרדכי יצחק אסקל הי"ו

לרגל נישואי הנכד-הבן החתן ברוך עבי ני"ו

החתונה תתקיים בעז"ה בשעטומ"צ ביום ראשון י"ט מנחם אב בביתר עילית

הרה"ח ר' משה הערש בנימין הי"ו, ובנו הרה"ח ר' דוד הי"ו

לרגל הבר מצווה לנכד-הבן הבה"ח יעקב שלום ני"ו

הרה"ח ר' דוב פולק הי"ו ובנו הרה"ח ר' אליעזר הי"ו לרגל הולדת הנכד-הבן

יהי רצון שיזכו לרוזת מכל יוע"ח רב תענוג ונחת דקדושה לתפארת אבות, הם וכל משפחותיהם, ויתקיים בהם במהרה "בגלל אבות תושיע בנים ותביא גאולה לבני בניהם", אמן.

לקבלת הגליון בעז"ה מידי שבוע, וכן לקבלת גליונות קודמים, להנצחתה והודעה על שמחה

נא לשלוח לכתובת: info@Kodesh-Hilulim.com

כמו"כ כל מי שיכול להעשיר ברעיונות ומאמרים וכדו' למטרות הגליון נא לשלוח לכתובת הנ"ל.